

Asia: VN/2801/2026

Kierrätysteollisuus lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Yleiset huomiot

Kierrätysteollisuus ry pitää hallituksen esityksen tavoitteita kiertotalouden edistämisestä, jätehierarkian vahvistamisesta ja kierrätyskelpoisten materiaalien ohjaamisesta kierrätykseen lähtökohtaisesti kannatettavina.

Kierrätysteollisuus korostaa, että sääntelyn tulee olla teknologianeutraalia, markkinoiden toimintaa tukevaa ja investointivarmuutta edistävää. Jätelainsäädäntö ei saa johtaa epäselviin tulkintoihin, joissa markkinaehtoisesti toimivat kierrätys- ja jalostustoiminnot joutuvat kohtuuttomaan oikeudelliseen epävarmuuteen. Tämä koskee erityisesti rakentamis- ja purkujätteitä, joiden osalta materiaalivirrat, laatu ja käsittelyratkaisut poikkeavat olennaisesti yhdyskuntajätteestä.

Kierrätysteollisuus on tuonut kiertotalouslakityöryhmän valmistelun aikana esiin sekajätteen suuren määrän, sen sisältämän kierrätyskelpoisen jätteen määrän ja etenkin biojätteen merkittävän osuuden. Yhdyskuntajätteen kierrätykselle asetetun tavoitteen saavuttaminen edellyttää sekajätteen syntypaikkalajittelun merkittävää kasvua. Esitetty energiajätteen keräyskielto voi kasvattaa sekajätteen määrää kuten SYKE:n selvityksestä käy ilmi.

On hyvä, että esityksessä pureudutaan kierrätyskelpoisen jätteen määrän vähentämiseen energiajätteestä, mutta sama periaate olisi tullut ulottaa myös sekajätteeseen. Pelkkä erilliskeräysvelvoitteiden laajentaminen ei yksinään ratkaise sekajätteen määrään liittyvää ongelmaa. Kierrätysteollisuuden arvion mukaan tarvitaan myös pay as you throw -mekanismeja, jotka kannustavat kotitalouksia ja muita jätteentuottajia lajittelemaan. Kierrätysteollisuuden mielestä etenkin biojätteen tehokas erilliskeräys on erityisen vaikuttava keino kierrätystavoitteiden edistämiseksi.

Laki jätelain muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Kierrätysteollisuus kannattaa lähtökohtaisesti erilliskeräysvelvoitteiden laajentamista, kunhan laajentamiselle on olemassa hyvät perusteet. Oleellista on kuitenkin myös se, että Suomen jätetilastot saadaan ajantasaiseksi ja entistä paremmin vertailukelpoiseksi.

Esityksessä on ehdotettu lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin velvollisuudesta toimittaa erilliskerätty jäte käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Kannatamme uutta lisäystä.

Esitetyn pykälän perusteluissa mainitaan, että "Kielto sekoittaa erillään kerättyjä jätteitä ei estäisi sitä, että jätteen myöhemmässä käsittelyssä eri jätelajeja esimerkiksi käsittelylaitoksella yhdistetään, jos se on tarpeen etusijajärjestyksen toteuttamiseksi tai

jätteen asianmukaisen käsittelyn järjestämiseksi, eikä esimerkiksi heikennä hyödyntämisessä syntyvän lopputuotteen laatua.” On tärkeää, että sekä syntypaikkalajittelu että keskitetty lajittelu säilyvät vaihtoehtoina. Käytännössä jätevirrat, etenkin rakennus- ja purkujäte, jotka lajitellaan keskitetysti, myös kerätään yhtenä virtana. Ei ole perusteltua vaatia erottelua vain kuljetusvaihetta varten. Yhteiskeräys on tarpeellinen ratkaisu jatkossakin erityisesti kohteissa, joissa ei ole tilan puutteen tai muista teknisistä syistä johtuen mahdollista toteuttaa laajaa syntypaikkalajittelua.

Esitetty lakimuutos ei saa johtaa ennenaikaisesti tulkintaan, jonka mukaan erilliskerättyä biojätettä ei saa kerätä yhdessä pakkauksellisen biojätteen kanssa. Kierrätysteollisuus tuo esille, että käynnissä olevassa hankkeessa selvitetään keinoja kierrätyslannoitteiden laadun parantamiseksi. Osa yrityksistä on tehnyt merkittäviä investointeja pakkausmateriaalien keskitettyyn poistoon.

Huomioita asetusvalmisteluun

Syksyllä annettaneen jäteasetuksen muutos, jossa mahdollisesti laajennetaan asetuksen 17–21 §:n erilliskeräysvelvollisuuksia. Kierrätysteollisuus muistuttaa aiemmin esittämistään huomioista, jotka koskivat kotitalouksien erilliskeräysvelvoitteiden vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta, biojätteen ensisijaisesta merkitystä, Etteplanin selvityksen ristiriitaisia vaikutusarvioita, 80 prosentin väestökattavuuden toteuttamistapaa sekä taloudellisten ohjauskeinojen tarvetta.

Useat keskeiset kysymykset ovat edelleen vailla analyysia tai konkreettisia perusteluja. Asuinkiinteistöjen osalta suurin vaikuttavuus saavutettaisiin biojätteen tehokkaalla talteenotolla, koska sekajätteen joukossa on edelleen yli 30 % kierrätyskelpoista biojätettä.

15 c §. Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteenä

Kierrätysteollisuus kannattaa esitettyä ehdotusta seuraavin huomioin. On oleellista, että kierrätyskelpoisuuden arviointi pohjautuu jätteiden todelliseen tekniseen ja markkinaehtoiseen hyödynnettävyyteen. Kierrätetylle materiaalille on oltava markkinat ja kysyntää, jotta lajittelu ja materiaalivirran käsittely ovat kannattavia. Energiana hyödyntäminen säilyy edelleen rejektien käsittelyn muotona.

Hallituksen esityksessä rakennus- ja purkujätteiden erityispiirteet jäävät puutteellisesti huomioiduiksi energiajätteen keräyskiellon yhteydessä. Esityksessä tulisi selvästi tuoda esiin, että uusi pykälä ei estä sekalaisen rakennus- ja purkujätteen laitosmaista lajittelua.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä.

21 b §. Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä. Jätelakiin esitetyt lakimuutokset kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuuteen ja jätehuoltopalveluiden laatuvaatimuksiin sekä palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuuteen muodostavat erittäin toimivan ja toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Yhdessä nämä säännökset vahvistavat neuvonnan ja tiedonjaon roolia jätteiden lainmukaisessa lajittelussa ja erilliskeräyksessä sekä parantavat edellytyksiä velvoitteiden tehokkaalle toimeenpanolle käytännössä.

Lisäksi on hyvä uudistus, että valvontaviranomaisella olisi ehdotetun 21 b §:n nojalla oikeus puuttua voimassa olevien säännösten tai määräysten vastaisia jätehuoltopalveluja tarjoavien yritysten tai yhteisöjen toimintaan.

22 §. Valtion viranomaiset

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä.

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä. Lakimuutoksella, jolla täsmennetään tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuutta ja tehdään keräyspisteet näkyvämmiksi, on myönteinen vaikutus käytöstä poistettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden palauttamiseen. Selkeämpi ja aktiivisempi viestintä sekä neuvonta madaltavat jatkossa kuluttajille kynnystä luovuttaa SE-laitteet asianmukaiseen keräykseen ja tukevat siten tehokkaasti SER-jätteen keräysasteen nostamista.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä. Perusteluissa tulisi käyttää jätelain terminologian mukaisesti sanaa kotitaloudet kunnan asukkaiden sijaan.

Kilpailuneutraliteetin näkökulmasta on perusteltua rajata velvollisuus koskemaan vain kunnan lakisääteiselle jätehuoltovastuulle kuuluvia asiakkaita, etenkin kun pykälässä vaaditaan kuntaa osoittamaan riittävä rahoitus neuvontaan ja tiedotukseen. Rahoitusta ei tule kohdistaa markkinaehtoisesti tarjottaviin palveluihin. Tämä vaatii myös sitä, että jatkossa rahoituksen määrää ja käyttöä valvotaan ja siitä raportoidaan.

Kierrätysteollisuus kysyy, miten esitetty rahoitus eroaa jätelaissa jo nyt olevasta perusmaksusta ja huomauttaa, että pykälä antanee mahdollisuuden korottaa perusmaksuja, joiden käyttöön ja raportointivelvollisuuden laiminlyömiseen liittyy jo tälläkin hetkellä kysymyksiä.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Ehdotuksen mukaan siirtoasiakirjaa ei enää tarvitse laatia silloin, kun jäte luovutetaan jätelain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle. Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä. Muutos vähentää erityisesti mikroyrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Pykälään ehdotetaan muutosta, jonka mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen olisi valvottava suunnitelmallisesti kohteita, jossa syntyy myös erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä. Kierrätysteollisuus kannattaa esitystä ja pitää sen tavoitetta asianmukaisen lajittelun edistämiseksi oikein hyvänä, mutta korostaa, että valvonta on toteutettava ilman, että siitä aiheutuu lisävelvoitteita yrityksille esimerkiksi lisäisen raportoinnin muodossa.

Voimaantulosäännös

Ei huomioita.

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta & säännöskohtaiset perustelut**6 §. Velvoitteiden hoitoselvityksen käyttötarkoitus**

Ei lausuttavaa.

Muuta huomioitavaa**Mahdolliset muut huomiot hallituksen esitysluonnokseen**